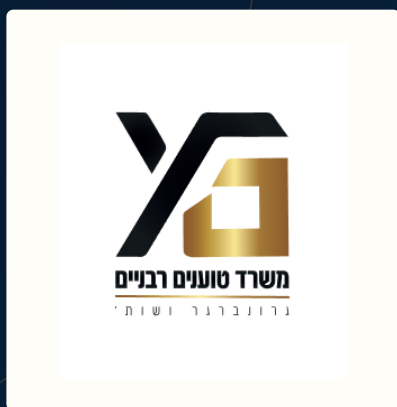




משפט יצחק

להיטהר בראש השנה: המקווה בדיני ממונות

כניסה למקווה עם אדם אחר

גיליון 10 • חושן משפט ודין תורה

מאת: הרב יצחק דן גרונברגר

כל הזכויות שמורות. אין לפרסם את הגיליון בשלמותו, להעתיקו או לעבדו עיבוד מהותי בלא רשות בכתב. ציטוט קצר ומידתי מותר בכפוף לייחוס מלא ולהפניה פעילה אל grunberger-law.co.il.

שאלה:

מעשה אירע בשכונת רמות באחת המקוואות המוכרות:

ראובן עמד בפתחה של מקווה הטהרה והמתין לטובלים שייכנסו. שמעון, שאינו טובל במקווה זה בקביעות, שילם עבור הכניסה וכאשר התקרב לקרוסלה הבחין בראובן שנדבק אליו על מנת להיכנס עמו.

שמעון אמר מיד: 'אל תקרב אלי ואל תיכנס איתי, איני עוזר לגנבים!'. ראובן נפגע עמוקות מדברי שמעון והתחיל להסביר שהוא אף פעם לא גנב בחייו וגם אין בכוונתו לגנוב, אלא שהוא שילם עבור הכניסה ומכונת התשלום בלעה את כספו, על כן רצונו להיכנס עם אדם אחר ולעשות דין לעצמו.

שמעון ענה שזה משונה, מאחר ובמכונת התשלום מופיע מספר טלפון אליו אפשר להתקשר כדי למצוא פתרון לבעיות כאלו, ואין צורך לעשות מעשה גניבה ולהיכנס כגנב באישון לילה עם אדם אחר, ובפרט שזה גם אינו נחמד לאדם אשר שילם כהלכה ורצונו להיכנס לבדו ברווח בקרוסלה.

תשובה:

איסור לסייע לגנב: "חולק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד" (משלי כט:כד).

איסור לחלוק או לסייע עם הגנב מבואר בדברי הגמ' מסברא, שהרי "לא עכברא גנבא אלא חורא גנבא" (גיטין מה.).

אמנם איתא בחו"מ סימן לד סעיף ז ברמ"א: "החולק עם הגנב, אינו נפסל לעדות". ומשמע מזה שאין כל איסור בדבר. והאמת שכ"כ הקצות החושן שם בס"ק ג שהחולק עם הגנב אינו גולן כלל, ומש"ה אע"פ שהכסף עדיין תחת ידו אינו נפסל לעדות. והסכים עמו הנהניבות המשפט ס"ק ה שאין בזה שם גול, ורק במקום שהוסיף קנין בגזילה כגון שהשתמש בה או עשה שינוי או דינו כגולן אבל אם רק מחזיק לעצמו הגזילה אין בזה רק ביטול מצוות עשה שאינו משיב אבדה לבעלים ואינו נפסל בכך.

אבל מדברי הגר"א בס"ק י לא משמע כן, שכ' שהטעם שאינו נפסל לעדות הוא מפני שלא משמע ליה לאינשי שיש בזה איסור, וכמו שאמרו לגבי 'לא תחמוד' (ב"מ ה:), דאע"ג שיש בזה איסור מ"מ כיון שלא משמע ליה לאינשי אינו נפסל בכך.

ומ"מ מתברר מדבריהם שכל האיסור הוא דוקא אם נהנה מהגזלה בעצמו (וע' בקצות שאף בכה"ג אינו גולן) אבל אם לא נהנה וגם אינו שומרו ברשותו לכאורה אין בזה איסור של מסייע לגולן.

וכן נראה מדברי המרדכי שהובאו בב"י בסימן שמח ז"ל: "מעשה באשה אחת שגנבה מבעלה ק' זקוקין ומסרה אותן אצל אשה אחרת ואותה האשה שקבלתן היתה מלוה אותן ברשות המפקדת למחצית שכן, וידעה שגנבתן מבעלה והחזירתן בידה. ועתה תובעה הבעל על ככה. והשיב נ"ל אחרי שידעה שהיו גנובים בידה שגנבתם מבעלה לא היה לה לקבלם, דאע"ג דנשים הנושאות ונותנות בתוך הבית פסק רבינו מאיר דמקבלים מהם מ"מ היכא דנתברר שגונבת מבעלה והוא אין יודע אין לקבל הימנה, ואם קבלה מן האשה לא היה לה להחזירם לה, ואף על גב דאמר המקבל מן האשה יחזיר לאשה בב"ב התם היינו טעמא דאחזוקי בגניבה לא מחזיקין אבל הכא

תוך כדי הדין ודברים ביניהם הגיע למקווה לוי. הוא מיהר להיכנס, הכניס מטבע במכונת התשלום במהירות מבלי להבחין שהקרוסלה כבר הייתה פתוחה עקב התשלום של שמעון, ונכנס.

לאחר שראובן ושמעון הגיעו לאיזו שהי הבנה בעניין (או שלא), הבינו גם שניהם שעכשיו הקרוסלה כבר אינה פתוחה ואין באפשרותם להיכנס ולהיטהר במקווה.

והנה התעוררו השניים בשאלות הלכתיות:

האם שמעון היה צריך להתעמת עם ראובן, הרוצה להיכנס ללא תשלום (לפי דעתו), או שאין עליו כל אחריות על זה? האם ראובן צריך עתה לשלם או לכה"פ לטרוח כדי ששמעון ייכנס למקווה ללא תשלום נוסף, מאחר שבאשמתו נסגרה הקרוסלה או שזוהי אשמת לוי, והוא זה שהיה צריך לשלם לב ולא להיכנס על סמך תשלום של אחרים, שהרי 'אדם מועד לעולם'.

שנתברר שגנבתם דמי למקבל מן העבד שיחזיר לרבו [אפילו שחררו ומת כדפי' רשב"ם] משום דסתם עבדים גנבים וכל שכן הכא שהוברר לה שגנבתן שהיה לה להחזיר לבעלה, ע"כ.

ומוכח מזה שאם אין השני יודע שהראשון גול אין איסור לקבל ממנו או להחזיר לו את החפץ.

וכן הוא לשון השו"ע בסימן שמח סעיף ח: "ראובן תבע לשמעון שנכנס לחדרו וגנב ספריו והוציאם מרשותו, והשיב שמעון: אמת היה שהוצאתם אבל כך היה המעשה שבקשתי קרובתי כלתך להוציאם כי לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מי היו וגם לא הגבהתם אך היא הגביהתם ונתנתם לי, שמעון חייב להחזירם, כי מה לו ליכנס לחדרו להוציא הספרים, וניכר הדבר שכיון לסייע לגול חמיה".

ואם כן, במקרה שרואים אדם שמנסה להידחק לתוך הקרוסלה כדי להיכנס למקווה ללא תשלום, אף אם האדם הזה מוחזק שנכנס מבלי לשלם מ"מ אין צריכים להתעמת אתו, שהרי לא ניכר שהשני מסייע לראשון לגנוב, וגם הוא אינו נהנה מזה כלל, והראשון אינו אלא נהנה מהפרצה שנוצרה ע"י תשלום השני, ודינו ישירות עם בעלי המקווה (וכע"ז כ' בספר נתינה ליצחק).

ק"ו במקום שהראשון מסביר את עצמו ואומר ששילם כבר עבור הכניסה למקווה אלא שהייתה בעיה במכונת התשלום, בוודאי שאין לחשוש בו ויש לו חזקת כשרות ונאמנות. ק"ו בן בנו של ק"ו אם מדובר במקווה שמוחזקת שמכונת התשלום בולעת מטבעות, שאין כל חשש לתת לו להיכנס.

לגבי ההפסד שנגרם לשמעון שעתה אינו יכול להיכנס אלא ע"י תשלום נוסף או טרחה דהיינו להתקשר למספר שמופיע על מכונת התשלום וכדומה. הדבר פשוט שאין כל חיוב לא על ראובן לא על לוי לשלם או לטרוח עבורו. דאין זה אלא גרמא ללא כוונה להזיק, ובפרט כאשר התברר ששמעון לא היה צריך מתחילה להתעמת ולחשוש בראובן, הרוצה סך הכל להיטהר במקווה טהרה כפי ההלכה מאחר שנעשה לו "עול" על ידי מכונת התשלום.

לטבילתו. וכמו שאם ירצה אדם להידחף לאותו מקלחת שאדם אחר כבר מתקלח בו, פשוט שהראשון יכול לעכב, שהרי זכותו להתקלח לבדו, ה"ה בזה.

אמנם, במידה והנכנס רוצה להיכנס לבדו בטענה שמפריע לו כאשר אדם זר נדבק אליו ושזכותו להיכנס לבדו בקרוסלה של המקווה, הדין עמו, שהרי זהו חלק מזכותו כשוכר את המקווה

העולה מזה:

- א. אף אדם שמוחזק לגנב אין חיוב להתעמת עמו כאשר רוצה להידחף לתוך הקרוסלה של המקווה ולהיכנס ללא תשלום.
- ב. ק"ו אם הוא מסביר את עצמו ואומר שכבר שילם שהוא נאמן ויש לו חזקת כשרות.
- ג. אם מכונת התשלום במקום מוחזקת שבולעת מטבעות פשוט שאפילו לשאול אין צריך.
- ד. אין ראובן או לוי חייבים לשלם או לטרוח עבור שמעון שיכנס למקווה, שאין זה אלא גרמא בנזקים ללא שום כוונה להזיק.
- ה. אם השני אומר שרצונו להיכנס לבד כי הדבר מפריע לו שאדם זר ייכנס עמו, הדין עמו.

והאמת והשלום אהבו. כתיבה טובה ושנה טובה ומתוקה

1. הרב יצחק דן גרונברגר

הדרך לבית הדין מתחילה בהכנה נכונה

לייעוץ פרטני, ניסוח כתבי טענות וערעורים, שילוב מקורות הלכתיים, בוררות או גישור ניתן לפנות למשרדו של הרב יצחק דן גרונברגר.

טלפון: 052-761-6780 • דוא"ל: grunberger-law.co.il • 1666law@gmail.com

זכויות וייחוס: כל הזכויות שמורות. בפרסום ציטוט קצר יש לציין את שם מחבר הגיליון, "משפט יצחק", מספר הגיליון, ולצרף קישור פעיל אל אתר המקור.

המידע בגיליון הוא כללי ותורני ואינו תחליף לייעוץ הלכתי או משפטי פרטני. ההכרעה בכל תיק תלויה בעובדות, בראיות ובשיקול דעתו של בית הדין המוסמך.

